

Sykepleiere som opplever rasisme og diskriminering på jobb

Erfaringer og anbefalinger fra en ressursgruppe

Ragnhild Storstein Spilker
Leder faggruppe for migrasjonshelse og flerkulturell sykepleie

---

Folkehelsekonferansen i Tønsberg
24.oktober 2024

Bakgrunn

- Sykepleieres erfaringer med rasisme på jobb
- Sykepleiens undersøkelse publisert i september 2020
- Forskning
- Tildeling av aktivitetsmidler fra Sentralt fagforum i Norsk Sykepleierforbund

NYHETER | PUBLISERT 21.02.2019

Ber NSF ta et oppgjør med rasisme

MISTRIVSEL: Utenlandske sykepleiere utsettes stadig for kommentarer om sin bakgrunn fra pasienter, rapporterer Organisasjon mot statlig rasisme. (NB: Bildet er av studenter og tatt i en annen sammenheng) Foto: Kari Anne Dolonen

Fagforeningene må anerkjenne at det finnes rasisme på norske arbeidsplasser, sier Akhenaton Oddvar de Leon i Organisasjon mot offentlig diskriminering. Nå har NSF fått brev fra organisasjonen.

Ellen Morland
Journalist

Utenlandske sykepleiere må stadig finne seg i kommentarer som oppleves som rasistiske fra pasientene. Når lederne ikke anerkjenner at dette er et problem, blir problemet usynlig, mener Akhenaton Oddvar de Leon i Organisasjon mot offentlig

NYHETER | PUBLISERT 06.09.2020

Undersøkelse om diskriminering:

Mener hets mot minoritetssykepleiere ofte bagatelliseres av ledere

FORDOMMER: – Mennesker med fordommer finnes naturlig nok også blant pasienter på sykehus og syketjerm, sier leder av Organisasjon mot offentlig diskriminering, Akhenaton Oddvar de Leon. Foto: Privat

– Uansett om det er snakk om reell rasisme eller ikke, så er det viktig at ledere anerkjenner opplevelsen til sykepleiere som utsettes for dette og tar det på alvor, understreker OMOD-lederen.

Ingvald Bergesagel
Journalist

– Når en sykepleier går inn til en pasient med et ønske om å hjelpe og så blir avvist utelukkende på grunn av sin hudfarge, etnisitet eller religion, kan det oppleves som et psykisk slag i ansiktet.

Mange sykepleiere i Norge opplever diskriminerende og hatefulle ytringer fra pasienter på grunn av sin hudfarge eller utenlandske opprinnelse. Det viser en fersk spørreundersøkelse blant 2600 NSF-medlemmer.

Ingvald Bergsagel
Journalist

«Kollega kommer ikke inn hos brukere på grunn av hudfarge.»

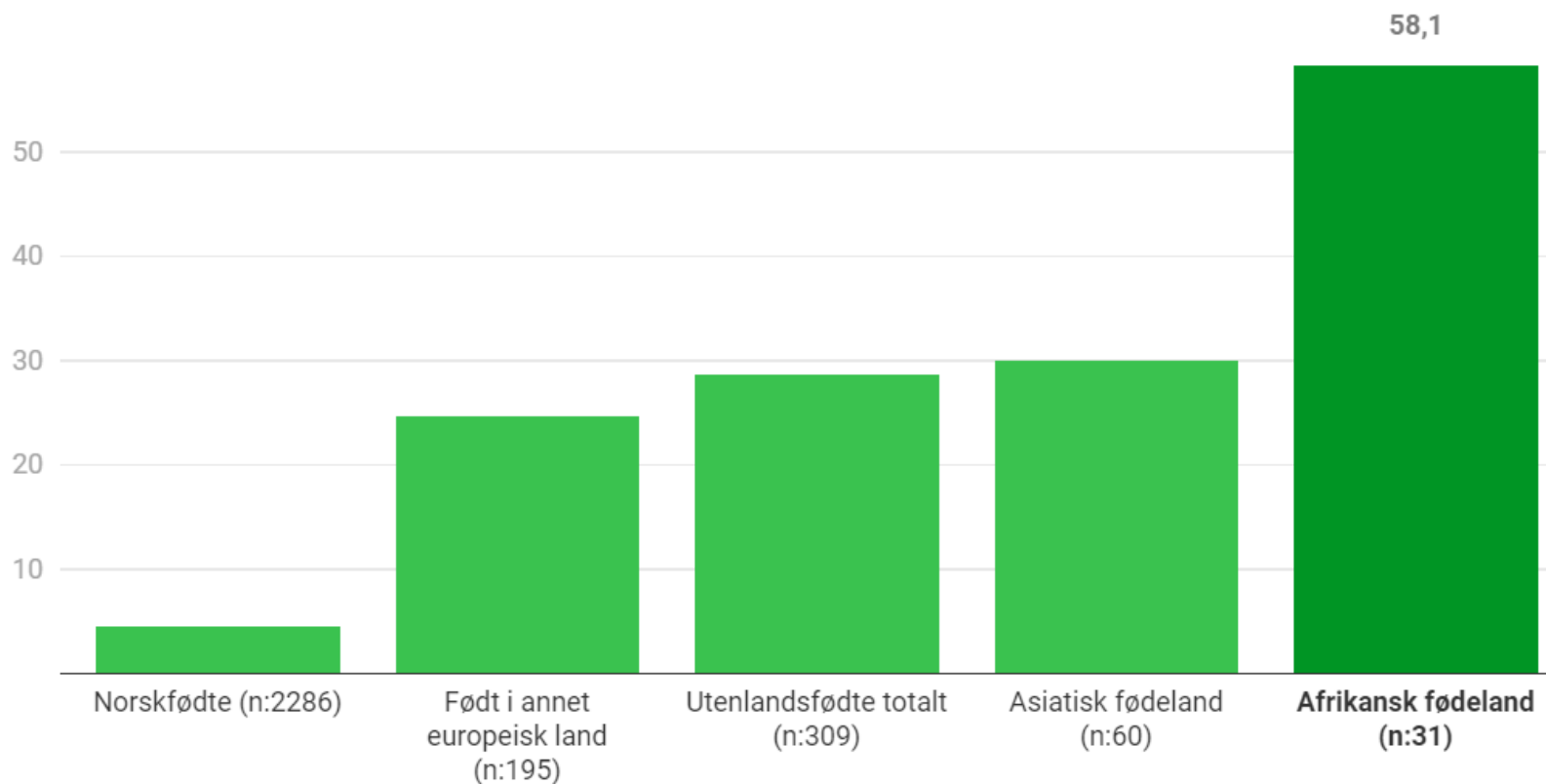
«Pasient uttrykker at hen er glad for å ha 'hvit pleier'.»

«Det ble sagt at landet jeg kommer fra forbindes med fluer og elendighet. At det er ikke noe vits å lære barna mine mitt morsmål.»

Dette er noen få av kommentarene som har kommet inn i en spørreundersøkelse Sykepleien nylig har gjennomført for å kartlegge ulike former for diskriminering av sykepleiere i jobbsammenheng.

Diskriminerende og hatefulle ytringer etter fødeland

Diagrammet viser andelen sykepleiere med ulik nasjonal opprinnelse som oppgir at de det siste året har opplevd diskriminerende eller hatefulle ytringer på grunn av hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse, religion, livssyn, seksuell legning eller nedsatt funksjonsevne i jobbsammenheng.

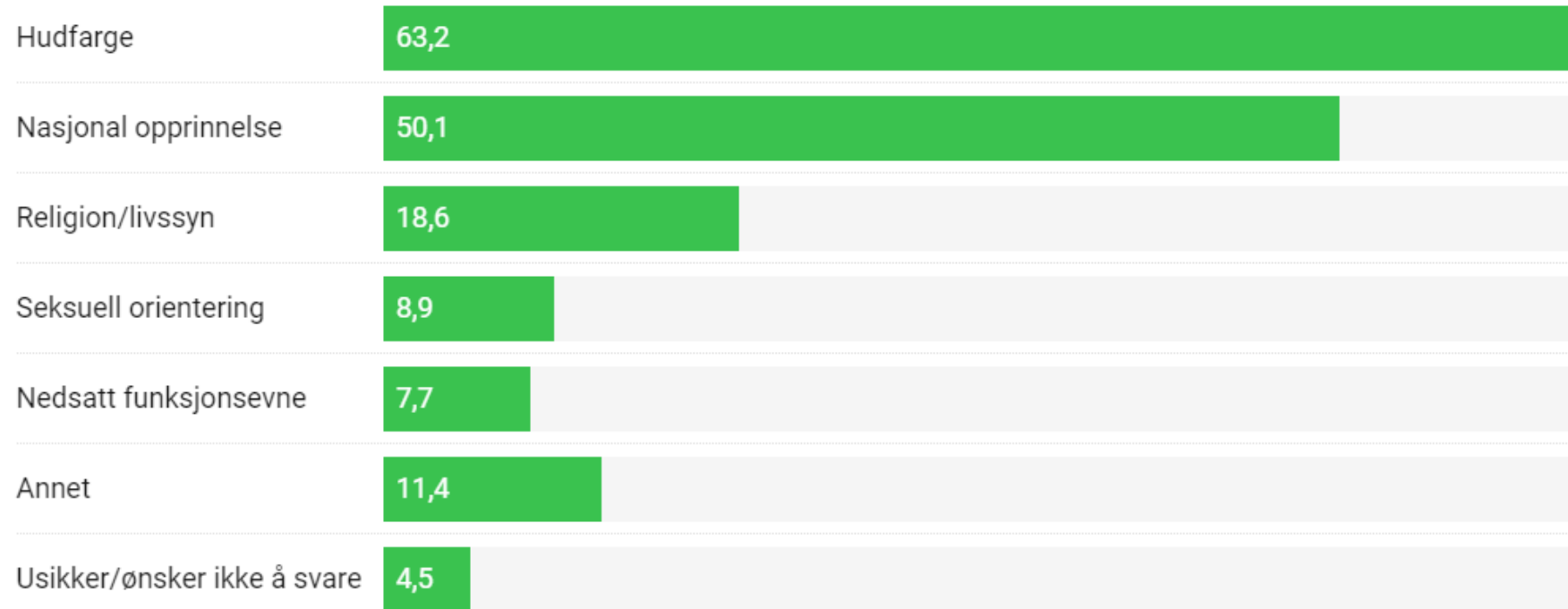
Basert på Sykepleiens diskrimineringsundersøkelse 2020.

Grafikk: Sykepleien v/Ingvald Bergsagel • Kilde: [Sykepleien](#) • Created with [Datawrapper](#)

Motivasjon bak diskriminerende eller hatefulle ytringer

Diagrammet viser svarfordelingen på spørsmålet «Tenk på sist en sykepleier på din arbeidsplass ble utsatt for diskriminerende eller hatefulle ytringer [...]: Hva mener du var motivasjonen [...]? (Flere alternativer mulig.)»

Basert på Sykepleiens diskrimineringsundersøkelse 2020. (n:673)

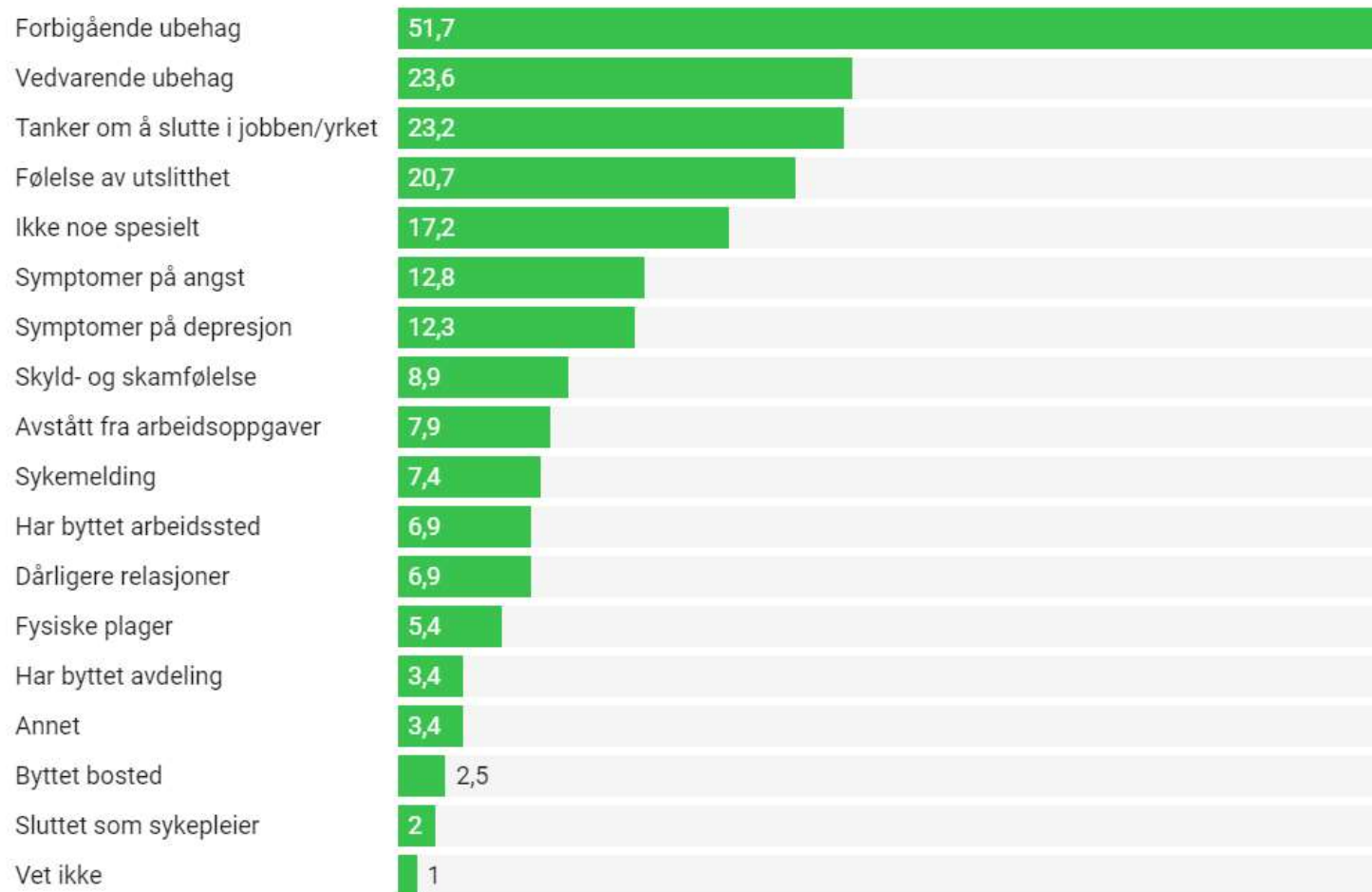
Grafikk: Sykepleien v/Ingvald Bergsagel • Kilde: [Sykepleien](#) • Created with [Datawrapper](#)

Konsekvenser

Sykepleiere som har opplevd diskriminerende eller hatefulle ytringer i jobbsammenheng, svarer slik på spørsmålet «Hva har hendelsen medført for deg personlig?» (Det var mulig å krysse av for flere svaralternativer.)

Basert på Sykepleiens diskrimineringsundersøkelse 2020. (n:203)

– Jeg lurer på hvordan dette oppleves for andre. Når jeg opplever det, er det helt sikkert andre som også gjør det. Dette er noe jeg mener vi må snakke om.

Jasmine Mordal

Organisering og gjennomføring

- 15 sykepleiere fra ulike deler av helsetjenestene; spesialisthelsetjenester somatikk og psykisk helsevern og rus, kommunale pleie- og omsorgstjenester
- Fire samlinger: 5/12-22, 18/1-23, 1/3-23 og 10/5-23 i OMODs lokaler
- Et samarbeid med psykologspesialist Winnie Nyheim-Jomisko (Senter for interseksjonalitet) og professor Jonas Debesay (OsloMet)

Erfaringer

Den bitre delen er at kollegaer og ledelse bagatelliserer! Det forandrer ikke opplevelsen. Det skjer ikke noe endring.

Jeg får det sjokket – «du er ikke norsk». Født i Norge, men blir ikke akseptert som norsk.

Bare rister på hodet og går videre. Bare svelge den ballen å gå videre. Men det er en påkjenning.

Alle ordene man får høre, at man er woke, krenkbar, hårsår..

Jeg orker ikke være aktivist 24/7. Jeg utsettes for rasisme og skal jeg løse problemet også... Hele tiden ta ansvar for å si fra. «The angry black woman»

Det er ikke mange ledere som tar det opp. Hvem skal man ta det opp med?

Erfaringer

Det er to typer rasisme, synlig og usynlig. Jeg eier mine opplevelser og følelser.

Når leder ikke vil reagere, ikke vil vise forståelse da er hun rasist i mine øyne.

Det koker inni meg. Det som blir «sagt» indirekte er det som dreper meg.

Jeg blir fortsatt så sint. Det er så toksisk.

Det er ikke et rom for å snakke om dette. Du får ikke rom. Jeg blir ikke ivaretatt.

Det er ingen hjelp å få hos tillitsvalgte. Hva gjør NSF? Dette er jo ikke noe nytt.

Hvorfor er det sånn?

Arbeidsplasser

Utfordringer

- Bagatellisering av problemet
- Mangel på anerkjennelse gjør at problemene blir usynliggjort. Det er stor mangel på kunnskap om hvordan det er å ha flerkulturell bakgrunn / synlig minoritetsbakgrunn.
- Man opplever direkte diskriminerende og nedlatende uttalelser om helsepersonell med flerkulturell bakgrunn.
- Det er en mangel på ledelse med flerkulturell bakgrunn

Tiltak

- Det må foreligge rutiner og retningslinjer for håndtering av saker.
- Ledelsen må utvise tydelige holdninger mot rasisme. Eksempel: synlige plakater i avdelingene.
- Man ikke kan velge bort en sykepleier basert på hudfarge/ etnisitet/ religion.
- Bruke mediene i grove saker
- Kampanje for å få flere flerkulturelle tillitsvalgte

Organisasjon- og ledelsesnivå, NSF og andre fagforeninger

Utfordringer

- Arbeidsgivere og NSF privatiserer i stor grad ansvaret
- Mye berøringsangst og mangel på kunnskap og forståelse
- Tillitsvalgte har lite kunnskap/kompetanse om rasisme
- Kunnskap og bevissthet om rasisme kommer ikke ved å trykke seg gjennom et digitalt kurs...
- Det mangler retningslinjer og konkrete tiltak som kan iverksettes når sykepleiere utsettes for rasisme
- Ledelse og tillitsvalgte gjenspeiler ikke ansatte og befolkningen i tilstrekkelig grad

Tiltak

- Formidle og gjøre kjent resultatene fra Sykepleiens undersøkelse fra 2020 i NSF og ledelse i helsetjenestene
- Ha et meldesystem i NSF der man kan melde saker om diskriminerende atferd for å få kunnskap om omfang og typer
- Belyse behovet for et mer mangfoldig NSF og med en flerkulturell profil
- Tydelig NSF-politikk rettet mot arbeidsgivere når det gjelder rasisme
- Krav om kurs om rasisme på arbeidsplasser

Rasisme og diskriminering er et folkehelseproblem!

The screenshot shows the top navigation bar of the FHI website with the logo and search bar. The article title is 'Rasisme og diskriminering kan påvirke helsen', published on 08.09.2022. The text discusses how racism and discrimination can negatively affect both mental and physical health, citing international studies. It notes that while these issues are well-documented in other countries, there is less attention in Norway. Ragnhild Størstein Spiker, a senior advisor at the Migration Health Unit, is mentioned. A sub-section titled 'Knyttet til psykiske plager' explains that discrimination can be harmful to health in various ways, and that international studies have shown a clear link between discrimination, self-perception, and depression.

- Pasienter og pårørende som opplever rasisme og diskriminering i helsetjenesten
- Sykepleiere og andre helsepersonell som opplever rasisme og diskriminering på jobb

Anbefalinger

- ✓ Rasisme og minoritetsstress er en folkehelseutfordring
- ✓ NSF bør være mer oppsøkende og utadrettet om utfordringene
- ✓ Vi må sikre at kollegaer med minoritetsbakgrunn ikke får ansvaret for opplæring og rasismebevissthet på arbeidsplassen
- ✓ Tilbud om kurs til alle ansatte, tillitsvalgte og ledere om rasisme, konsekvenser det kan ha og hvordan støtte de som blir utsatt for det og håndtering av situasjoner som oppstår
- ✓ Ha gode rutiner på plass for håndtering av hendelser knyttet til rasisme
- ✓ Sørge for at tillitsvalgte har tilstrekkelig kompetanse
- ✓ Mangfold i stab og ledelse
- ✓ Et psykososialt tilbud til oss som blir utsatt for rasisme og diskriminering
- ✓ *Bevisstgjøring av egne holdninger og atferd blant majoriteten*

Hva lærte vi?

- Dette prosjektet skapte et trygt rom og et viktige fora for å dele erfaringer og støtte blant sykepleiere som har erfart rasisme på jobb.
- Deltakelsen fra hver sykepleier i ressursgruppen ga oss verdifull innsikt om utfordringer og mulige løsninger på rasisme i sykepleie og helsetjenestene.
- Nye prosjekter kan bygge på denne kunnskapen for å bekjempe rasisme og diskriminering i sykepleierutdanningene, sykepleien og helsetjenestene i Norge.

Hovedbudskap

- *Rasisme på arbeid er et vanlig, men ikke anerkjent problem.*
- *Det påvirker helse, tilhørighet og jobbmotivasjon for sykepleiere med innvandrerbakgrunn i Norge.*

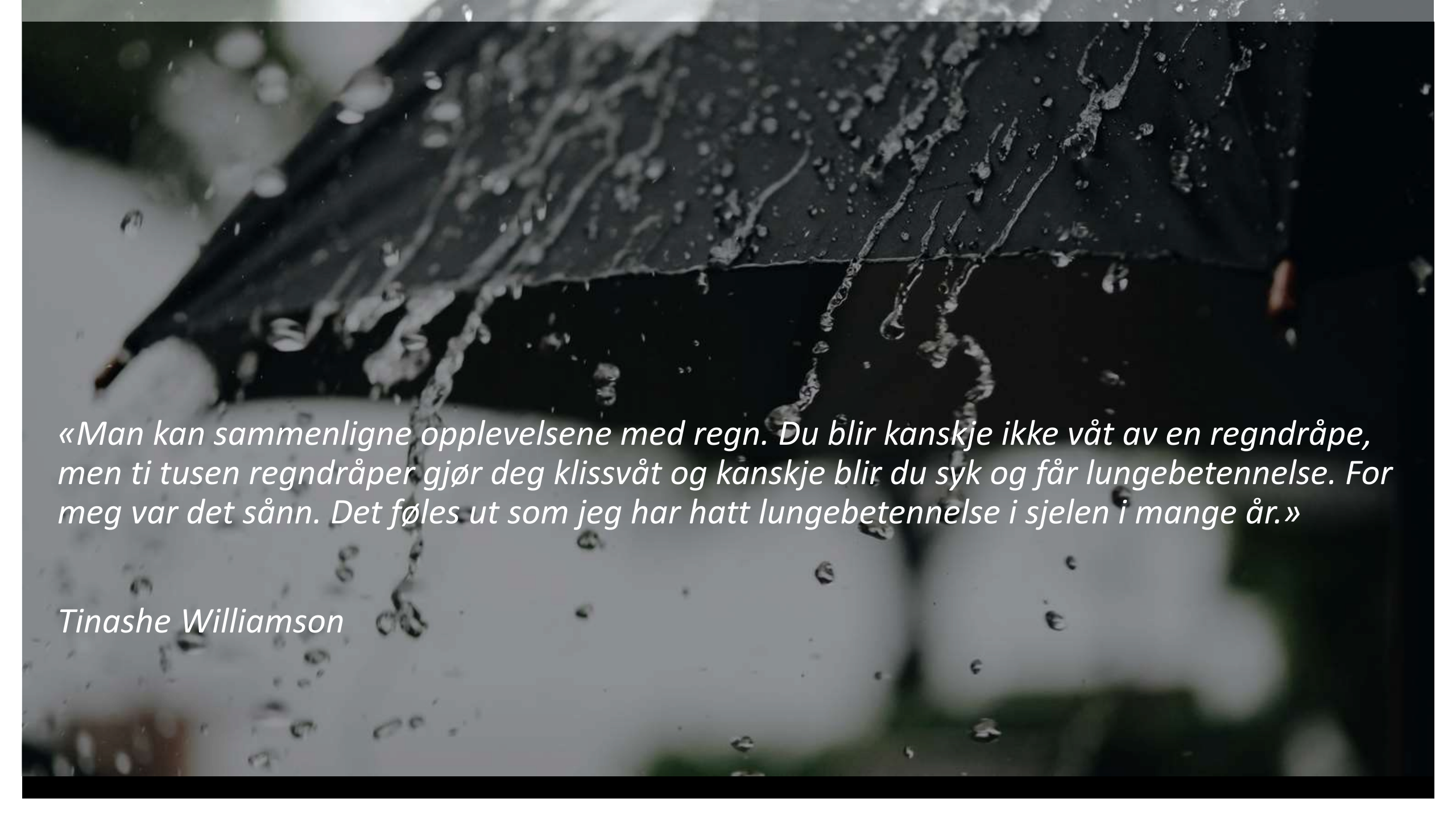
Veien videre i faggruppa og NSF

- Videreføring av ressursgruppa
- Prosjekt med Faggruppe for sykepleieledere
- Nasjonal konferanse om rasisme, diskriminering og helse 26.10.23
- Nettverk og samarbeid med andre aktører
- Søke nye prosjektmidler
- **Øke bevissthet og innsats når det gjelder antirasisme og mangfoldsledelse i hele NSF, helsetjenestene, sykepleierutdanningen og samfunnet.**

«Man kan sammenligne opplevelsene med regn. Du blir kanskje ikke våt av en regndråpe, men ti tusen regndråper gjør deg klissvåt og kanskje blir du syk og får lungebetennelse. For meg var det sånn. Det føles ut som jeg har hatt lungebetennelse i sjelen i mange år.»

Tinashe Williamson